

רצח העם הטסמני- דף מידע

רצח העם הטסמני	
מיקום:	האי טזמניה באוסטרליה
שנים:	1803-1832 (האחרונה מתה ב- 1876)
הרוצחים:	המתיישבים הבריטים באוסטרליה
הנרצחים:	שבטי הפלאווה הטזמנים
מס' נרצחים:	כ- 6,000 בני אדם

במשך קרוב ל-10,000 שנים התקיימה אוכלוסיית האי טזמניה בבידוד מוחלט מהאנושות. בשנת 1803 החל המשטר הבריטי ליישב את אוסטרליה בפושעים. 73 שנים לאחר מכן מתה הטזמנית האחרונה. בזאת הושלמה השמדתם המוחלטת של תושבי האי טזמניה, 6,000 במספרם, על ידי המתיישבים האוסטרליים.

רקע:

היה זה צ'רלס דרווין, ביולוג וגיאולוג אנגלי שחי בתחילת המאה ה-19, שאמר "המוות רודף את היליד בכל מקום שהאירופאי דרך בו". הדברים נאמרו לאחר ביקורו באוסטרליה. הוא פגש שם אוכלוסייה אירופאית שהתיישבה על אדמות ציד וליקוט של הילידים האבוריגינים ועל המקומות הקדושים להם ונישלו אותם מאדמתם. בתהליך זה נהרגו אבוריגינים רבים ממחלות (כיוון שלא היו מחוסנים מפני המחלות שהביאו עמם האירופאים), רעב והרג מכוון במאבק כוחות חסר סיכוי. דוגמת הקצה של הסיפור הזה התרחשה באי קטן קרוב לאוסטרליה בשם טזמניה.

האי טזמניה שוכן במרחק 320 קילומטרים מאוסטרליה. זהו אי הררי אותו גילו האירופאים בשנת 1642. במקום חיו כ- 6,000 ציידים לקטים, שהיו קרובים במוצאם לאבוריגינים באוסטרליה. הם השתמשו בטכנולוגיה פשוטה יותר מכל עם אחר בעת החדשה ויצרו רק כמה כלים פשוטים מעץ ואבן, לא השתמשו באש ולא תפרו בגדים, בדומה לבני האדם בתקופת האבן המוקדמת. לא היה להם כל מגע עם העולם מחוץ לאי עד לבוא האירופאים.

בסוף המאה ה-18 החלו הבריטים ליישב את האי. הגיעו אליו בעיקר פושעים שהורחקו מהמושבות באוסטרליה בגין פשעים חמורים וצידי כלבי ים. היה זה מפגש בין שתי אוכלוסיות שונות מאוד אחת מהשנייה שהיה רצחני מן ההתחלה. המתיישבים האירופאים חטפו ילדים טזמנים בתור פועלים, נשים בתור פילגשים, הרגו גברים או הטילו בהם מומים ופלשו לשטחי הציד שלהם בניסיון לגרשם מאדמתם. רועה אחד הרג תשעה עשר טזמנים ברובה מסמרים. ארבעה רועים אחרים ארבו לקבוצת ילדים, הרגו שלושים מהם והשליכו את גופותיהם מעל צוק המוכר כיום בשם ויקטורי היל (גבעת הניצחון).

ההשמדה:

הטזמנים ניסו להשיב מלחמה וכדי לשים קץ להסלמה הורה המושל ארתור באפריל 1828 שכל הטזמנים יעזבו את חלק האי שיושב בידי האירופאים. כדי לאכוף את הפקודה קמו בתמיכת הממשלה "צוותי סיור" של אסירים בהנהגת שוטרים, ואלה רדפו והרגו את הטזמנים. החיילים הוסמכו להרוג מיד כל טזמני שימצא באזורים המיושבים. לאחר מכן הובטח פרס על ראשי הילידים: חמש לירות בריטיות עבור מבוגר

ושתי לירות עבור ילד שיילכד חי. מבצע זה נקרא "תפיסת שחורים" והוא הפך לעסק כלכלי של צוותי סיור פרטיים ורשמיים כאחד. באותו הזמן הוקמה ועדה כדי להמליץ על מדיניות כללית בעניין הילידים. הוועדה שקלה הצעות לתפוס את הילידים ולמכרם לעבדות, להרעילם, ללכוד אותם במלכודות או לצוד אותם באמצעות כלבים. לבסוף החליטה הוועדה על המשך שיטת הפרסים ושימוש בשוטרים רכובים. ב-1830 מונה מיסיונר, ג'ורג' אוגוסטוס רובינסון, כדי לאסוף את הטזמנים הנותרים ולהביאם לאי פלינדרס, המרוחק חמישים ק"מ מטזמניה. רובינסון היה משוכנע שהוא פועל לטובתם של הטזמנים. בסיועה של ילידה טזמנית בשם טרוגניני עלה בידו לקבץ את הילידים הנותרים, תחילה באמצעות שכנועם כי צפוי להם גורל מר יותר אם לא ייכנעו ובהמשך באיומי רובה. רבים משבויי מתו בדרך לפלינדרס, כמאתיים הגיעו לשם בחיים, הניצולים האחרונים מאוכלוסייה שמנתה קודם לכן חמשת אלפים נפש. בשנת 1832 דווח כי נותרו פחות מ-200 טזמנים חיים. בפלינדרס פעל רובינסון לנצר ו"לתרבת" את הניצולים. האי נוהל כמו בית סוהר בתנאים קשים, באתר סחוף רוחות, בו כמעט לא היו מים מתוקים. ילדים הופרדו מהוריהם כדי להקל על תרבותם, התפריט גרם לתת תזונה, ומחלות התפשטו והמיתו את הילידים. המושל חסך בהוצאות בתקווה שהילידים יגוועו. עד 1869 נותרו בחיים רק טרוגניני, אישה נוספת וגבר נוסף.

גורלם של שבטים אבוריגיניים אחרים:

מאות עמים ושבטים חיו באוסטרליה, לפני בואם של הבריטים, מלבד השבטים שהושמדו בטזמניה. שבטים אלו חיו באורח חיים שונה מאוד מרבבות המתיישבים הבריטים שהגיעו לאוסטרליה במאה ה-19. האבוריגיניים חיו כצידים לקטים וחלקם גם בעזרת חקלאות זעירה ועל כן הם נדדו בשטחים גדולים. המתיישבים שהקימו חוות חקלאיות גדולות דחקו את האבוריגיניים עוד ועוד. המתח שנוצר הוביל לאלימות הדדית אלא שידם של המתיישבים הייתה על העליונה. המתיישבים כבשו את אדמותיהם וגירשו אותם לאדמות טרשים. המתיישבים הבריטים ראו באבוריגיניים גזע נחות של פראים ונהגו בהם באלימות קשה. לאורך המאה ה-19 נרשמו עשרות מקרים של מעשי טבח של בריטים בעשרות ואף מאות אבוריגיניים ביניהם נשים וילדים. על פי הערכות יותר מ-10,000 אבוריגיניים נרצחו בידי בריטים במאה ה-19. דחיקתם לעוני מכפיר ולחיים בשמורות הוביל רבים מהשבטים האוסטרלים למצב סיפי, הם איבדו את מולדתם, שפתם ותרבותם. רק במחצית השניה של המאה ה-20 החלו האבוריגיניים להתאושש ולהצמיח מחדש את תרבותם.

לאחר הרצח:

שלושת הטזמנים האחרונים עוררו את התעניינות המדענים, שהאמינו כי הטזמנים הם החוליה החסרה בין בני האדם לקופי האדם. לאחר מות הגבר האחרון נאבקו על גופתו צוותים מתחרים של רופאים. הללו הוציאו את הגופה מקברה ושבו וקברו אותה לסירוגין, כרתו ממנה איברים וגנבו אותם אלה מאלה. האישה האחרונה, טרוגניני, חרדה מפני התעללות דומה בגופתה וביקשה לפני מותה ב-1876 להיקבר בים, אך ללא הועיל. חששותיה התאמתו והחברה המלכותית הבריטית הוציאה את שלדה והציגה אותו במוזיאון הטזמני, שם נשאר עד 1947, אז נכנע המוזיאון לבסוף לתלונות על פגיעה בטעם הטוב והעביר את שלדה לחדר אליו הורשו רק מדענים להיכנס. גם מהלך זה עורר תלונות, וב-1976, יובל המאה למותה של טרוגניני, נשרף שלדה חרף התנגדות המוזיאון ואפרה פוזר בים כפי שביקשה מלכתחילה. בטזמניה "פתרה" המושבה האוסטרלית את בעיית הילידים שלה והגיעה לפתרון שהיה קרוב מאוד להיות סופי. היא הצליחה לכאורה להיפטר מכל ילידיה (למעשה כמה ילדים שילדו נשים טזמניות לצידי כלבי ים אירופאים נשארו בחיים). אירופאים רבים התקנאו ביסודיותו של הפתרון הטזמני וביקשו לחקותו.

כיום דעות האוסטרלים הלבנים על ההיסטוריה הרצחנית שלהם מגוונות. מדיניות הממשלה והשקפותיהם האישיות של לבנים רבים מתאפיינות באהדה גוברת לילידים, אך לבנים אחרים מתכחשים לאחריות לרצח עם. ב-1982 פרסם עיתון חדשות מוביל באוסטרליה מכתב של אישה שהכחישה את רצח העם וטענה כי המתדיישים היו שוחרי שלום ובעלי רמה מוסרית גבוהה, בעוד הטזמנים היו בוגדניים, רצחניים, מחרחרי מלחמה, מטונפים, חמדנים, שורצי טפילים ומעוותים ורק במקרה נהרגו כאשר הגיעו לשם האירופאים ולא ממחלות עוד לפני. המתדיישים לטענתה התחמשו לצורך הגנה עצמית בלבד ומעולם לא הרגו יותר מארבעים ואחד טזמנים בבת אחת.

היכחדותם המוחלטת של השבטים הטזמנים היא אות קין לאנושות; בשורה על תחילתו של עידן חדש: 'עידן רצח עם'.

רצח בני ובנות ההררו- דף מידע

רצח בני ההררו	
מיקום:	נמיביה, דרום-מערב אפריקה
שנים:	1904-1908
הרוצחים:	גרמנים
הנרצחים:	הררו ונאמה
מס' נרצחים:	75,000 בני אדם

כשיצאו בני ההררו למרד בכובש הגרמני הם לא שיערו שכך יגמר הדבר. התבוסה שנחלו בני ההררו לא הספיקה לגרמנים, שהחליטו להשמיד את כל בני ובנות ההררו, באופן שיטתי ומאורגן. בני הנאמה שהצטרפו למרד ההררו הושמדו גם הם.

רקע:

החל מסוף שנות השמונים של המאה התשע עשרה שלטו הגרמנים על קולוניה בדרום מערב אפריקה בשטח בו נמצאת היום המדינה נמיביה. במקום חיו קבוצות שונות, בהן הנאמה (Namaqua), וההררו (Herero) והדמארה (Damaqua). ההררו הם עם של חקלאים מגדלי בקר שמנה בימים ההם כ-75,000 נפשות, הנאמה היו גם הם חקלאים ומספרם מנה כ-20,000 נפשות. העמים המקומיים ניסו להתקומם מספר פעמים נגד הגרמנים, והללו נהגו בהם ביד קשה. ניתן להבין זאת מדבריו של מפקד הכוחות הגרמניים שכבשו את המקום, קורט פון פרנסוואה, שאמר כבר בשנת 1888 כי "רק קשיחות חסרת פשרות תוביל להצלחה (בקולוניה)". מושל הקולוניה הגרמנית, תיאודור לויטווין, אמר כי "בעוד 15 שנה לא יישאר הרבה עבור הילידים, אך יש לשמור זאת בסוד, שכן אחרת המהפכה תהיה בלתי נמנעת". הגרמנים השתלטו על כמעט רבע מאדמות ההררו ותכננו מסילת רכבת שתחצה את השטח המדובר. במקרה אחר אמר לויטווין כי תוצאתה הסופית של מדיניות הקולוניה תהיה שהילידים יגיעו לפת לחם. בקרב ההררו וכן בקרב עמים אחרים כמו קולות של התנגדות אל מול מדיניות הגרמנים. סמואל מהררו (Samuel Maharero), מנהיג מקרב ההררו, החליט להשיב מלחמה. הוא כתב למנהיג של עם אחר כי "האומות החלשות שלנו ברחבי אפריקה צריכות לעמוד אל מול הגרמנים, לא לתת להם שיחסלו אותנו ויחיו רק הם בארצנו", אך למעשה עמדו ההררו לבדם אל מול הגרמנים.

ההשמדה:

המרד פרץ בינואר 1904. ההררו החלו תוקפים חוות של לבנים. הם רצחו 150 מתיישבים וסוחרים גרמנים, אך כיבדו את פקודתו של מנהיגם וחסו על נשים, ילדים ולבנים שאינם גרמנים. לאחר כמה קרבות קשים התגברו הגרמנים חיש מהר על ההררו תוך שימוש באלימות רבה ואכזריות ותגבור הכוחות באיזור. במאי 1904 התמנה הגנרל לוטר פון טרוטה למפקד הכוחות הגרמניים. הוא דיווח למושל לויטווין, שהקייזר וילהלם השני רוצה ניצחון בכל מחיר. עוד לפני שהגיע לדרום מערב אפריקה ביוני 1904 הצהיר פון טרוטה כי הוא מתנגד להצהרתו המתוכננת של לויטווין לחון את בני ההררו החפים מפשע, בטענה

ש"לא ניתן לנהל מלחמה אנושית נגד כאלה שאינם אנושיים" ומאוחר יותר הוסיף: "בכוונתי להשמיד את השבטים המורדים בנהרות של דם ונהרות של זהב. רק לאחר עקירה מוחלטת יוכל דבר מה לשוב ולהופיע".

טרוטה פרש כוחות רבים סביב אזורי המחיה של 60,000 אנשי הררו, שבהם גידלו את עדריהם, והשאיר פתח מילוט לכיוון דרום מזרח אל תוך מדבר אומהקה. ב-11 באוגוסט החלה המתקפה. הגרמנים הרגו גברים, נשים וילדים, וחיסלו את הפצועים והשבויים. מספר ההרוגים בקרב ההררו הגיע במהירות ל-5,000 הרוגים ו-20,000 פצועים. היחידות הגרמניות השתלטו על מקורות המים והכריחו את ההררו ששרדו לברוח אל המדבר. כוחות הצבא שרדפו אחריהם טבחו כמעט בכל מי שמצאו ובנוסף הרעילו את בורות המים במדבר.

עד סופו של חודש ספטמבר הצליחו הגרמנים להשמיד ביעילות את רוב אנשי ההררו. ב-2 באוקטובר 1904 פרסם טרוטה את צו ההשמדה. הוא הצהיר: "אנשי ההררו חייבים לעזוב את האדמה הזאת. אם לא יעשו כן אכריח אותם בעזרת הנשק הגדול (ארטילריה) [...] לא נקבל יותר נשים וילדים, אלא נגרש אותם בחזרה או נירה בהם". ההררו ברחו אל המדבר, שם, כאמור, הרעילו הגרמנים את מקורות המים. ב-4 באוקטובר 1904 כתב פון טרוטה לראש המטה הכללי: "אני מאמין שהאומה צריכה להיות מושמדת כאומה [...] אני חושב שעדיף שהאומה תעלם כולה מאשר שתזהם את חיילינו".

בני הנאמה, ראו את שאירע להררו והחלו לנטוש את הגרמנים ולהתמרד. המתיישבים הגרמנים קראו מפורשות להשמדת הנאמה. בני ההררו והנאמה שנכנעו נשלחו למחנות ריכוז, וכשליש מהם מתו בדרכם אליהם. במחנות הריכוז מתו רבים ממחלות: טיפוס, אבעבועות ומחלות אחרות. עבודת פרך נכפתה עליהם, והם ספגו מכות והצלפות שוט משוביהם. בני הררו רבים נתלו והנשים נאנסו והיו לשפחות מין. בסך הכול נספו כ-65,000 מבני ההררו (80 אחוזים מאוכלוסיית ההררו) ו-10,000 מבני הנאמה (50 אחוזים מאוכלוסיית הנאמה).

לאחר הרצח:

במקביל לרצח העם ההררו והנאמה פרץ במזרח אפריקה הגרמנית מרד המאגי מאגי 1905–1907. הגרמנים השיבו למרד זה ביד קשה ותגובתם גרמה למותם של 100,000 – 200,000 בני אדם. ב-1908 פורקו המחנות, אך על ההררו נאסר להחזיק בנשק, באדמות או בפרות, והם שימשו עובדי כפייה. רק אלף מבני ההררו חצו בהצלחה את המדבר, פחות מאלפיים אחרים ברחו צפונה או דרומה. לסיכום נכתב: "העונש הגיע לסיומו. ההררו חדל להיות שבט עצמאי". כוחות גרמניים אספו את 17,000 בני ההררו הנותרים והפכו אותם לעבדים בכפייה במחנות ריכוז. ההררו איבדו את רכושם, פרנסתם, החופש שלהם והקהילה שלהם.

הכרה והכחשת רצח העם:

בשנת 1985 דו"ח ואיטאקר של ארגון האומות המאוחדות הכיר בכך כי הניסיון הגרמני להשמיד את בני ההררו והנאמה בדרום מערב אפריקה היה אחד הנסיונות המוקדמים של רצח עם במאה ה-20. בשנת 1998 נשיא גרמניה רומן הרצוג ביקר בנמיביה והביע חרטה אך לא התנצל באופן רשמי. רק ב-2004, באירוע למלאת 100 שנה לתחילת המרד, שרת הסיוע והפיתוח הגרמנית, היידמארי ויצירק-צויל, התנצלה בשם ממשלת גרמניה והצהירה כי: "אנו הגרמנים מקבלים את האחריות ההיסטורית והמוסרית שלנו ואת האשמה". יחד עם זאת גרמניה סירבה לשלם פיצויים. רוב הגרמנים אינם מכירים את רצח ההררו והנאמה והוא איננו נלמד במערכת החינוך הגרמנית ולא מוזכר על ידי מוסדות גרמניים.

רצח העם הארמני- דף מידע

במהלך מלחמת העולם הראשונה רצחו הטורקים למעלה ממיליון ארמנים באימפריה העות'מנית וזאת בהוראות מפורטות מממשלת "האחים הטורקיים". ממשלת טורקיה מכחישה עד היום את רצח העם הארמני.

רקע:

מוצאו של העם הארמני מיוחס לשבטים קדומים שהתיישבו ברמת ארמניה בערך בשנת 1000 לפנה"ס. בשנת 782 לפנה"ס נוסדה העיר ירוואן שלימים הפכה לבירה של האימפריה הארמנית הקדומה. הארמנים הם העם הראשון שקיבל על עצמו את הדת הנוצרית, במאה הרביעית לספירה, ופיתחו מאז תרבות משגשגת.

באמצע המאה ה-15 כבשה האימפריה העות'מאנית את רוב רמת ארמניה. אוכלוסיית האימפריה הייתה מגוונת מבחינה אתנית, דתית ותרבותית, והדת השלטת בה הייתה האסלאם. מיעוטים דתיים באימפריה נחשבו לאזרחים מדרגה שנייה והוגדרו כ-"מילת" (בני מעמד הדיימי, בני חסות). למילת ניתן חופש דתי פוליטי מסוים. ראשי הקהילה הנהיגו את חבריה על פי מצוות דתם וחוקיה, כל עוד אלה לא התנגשו עם החוקים והאינטרסים של המדינה. בתמורה התחייבו הקהילות להיות נאמנות לאימפריה וקיבלו את ההגבלות שהוטלו עליהן כבני חסות: תשלום מיסים מיוחדים, איסור לשאת נשק, נשיאת סימני זיהוי ובאזורים מסוימים איסור לדבר בשפתם. רדיפות על רקע דתי היו נדירות.

בסוף המאה ה-19 החל להתערער כוחה של האימפריה בשל שחיתויות מבפנים ואיומי מעצמות אירופה מבחוץ, בעיקר מידי רוסיה. במקביל, החלה התעוררות לאומית בקרב העמים באזור שיצרה אצל הטורקים רגשות לאומיים ולאומנים ועוררה תקוות לאומיות בקרב העמים שהיו תחת שלטון האימפריה ובהם גם העם הארמני.

טבח חמידאין:

באוגוסט 1894 פרץ מרד ארמני באזור העיירה סאסון. העות'מנים הגיבו למרד באכזריות רבה, ורבים מבני העדה הארמנית נטבחו. התנגשויות מקומיות בין הטורקים, הכורדים והארמנים נמשכו כשלוש שנים. ועדת חקירה ממשלתית שמונתה לבדוק את האירועים לא סיפקה את הארמנים, ובספטמבר 1895 הם הפגינו כנגד מסקנותיה. האוכלוסייה המוסלמית תקפה את המפגינים, התקפה שהפכה לטבח נוסף ולוותה בהתפרצויות אלימות כלפי הארמנים ברבות מערי אנטליה. לאחר מכן הבטיח הסולטן להנהיג רפורמות

לשיפור מעמד הארמנים וזאת מפאת הלחץ הדיפלומטי שהופעל עליו מאנגליה, רוסיה וצרפת, אך אלו לא בוצעו ומעשי הטבח והאלימות כלפי הארמנים נמשכו ברחבי האימפריה. במטרה להביא את סבלם לידיעת העולם, השתלטו ארמנים על הבנק העות'מני באיסטנבול ב-26 באוגוסט 1896. הטורקים הגיבו בקיצוניות. אלפים מבני העדה הארמנית נטבחו. היה זה טבח נורא, שהביא את בריטניה להציע התערבות צבאית לטובת הארמנים באנטליה, אך רוסיה וצרפת חששו מנוכחות בריטית באזור, ולכן בסופו של דבר לא נעשתה כל התערבות מצד המעצמות. הטבח אמנם נפסק, אך מבצעיו לא נשפטו ולא נענשו. טבח זה נקרא לימים טבח חמידיאן. במעשי טבח אלו נרצחו כ- 80,000 – 300,000 ארמנים ויותר מ- 50,000 ילדים ארמנים התייתמו.

טבח אדנה :

ביולי 1908 התרחשה באימפריה הפיכה צבאית. את השלטון תפסו הטורקים הצעירים, מפלגה שהוקמה על ידי צעירים טורקים שהתחנכו באירופה ורצו להקים באימפריה שלטון פרלמנטארי שיאחד את הפלגים השונים. סיסמתם הייתה האחדות והקדמה. עם ההתעוררות הלאומית של אביב העמים והיחלשותה של האימפריה בעקבות מפלות בקרבות שגרמו לה לאבד שטחים באירופה ובצפון אפריקה, התגבשה בקרב הטורקים הצעירים התפיסה הפאן-טורקית. הרעיון היה ליצור אחדות עם דוברי הטורקית שבקווקז, להתרחב לעבר אסיה וליצור מדינה ריכוזית מוסלמית טורקית מאוחדת. האוכלוסייה הארמנית הגדולה שחיה ברמת ארמניה שבמזרח הייתה אם כך מכשול במימוש הרעיון הפאן טורקי. עם עלייתם של הטורקים הצעירים קיוו הארמנים לזכות ולממש את שאיפתם לאוטונומיה. ואכן, בתחילת שלטונם של הטורקים הצעירים קיבלו הארמנים שוויון זכויות, זכות לשרת בצבא וזכות להיבחר לפרלמנט, אך במרץ 1909 בעת מאבק שפרץ בין הטורקים הצעירים לסולטן, שניסה להשיב לו את השלטון, החלו מעשי טבח בנפת אדנה כלפי הארמנים ששימשו כשעיר לעזאזל בין הכוחות. בטבח נרצחו כ-20,000 ארמנים.

ההשמדה :

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה פתח הצבא הטורקי במתקפה נגד רוסיה, אך נחל מפלה. הארמנים שימשו כשעיר לעזאזל למפלה והואשמו בה. במקביל, עזיבתם של שגרירים רבים את האימפריה בעקבות המלחמה יצרה תנאים מאפשרים לרצח המוני. כ-250,000 צעירים ארמנים שגויסו לצבא הטורקי הוצאו מהיחידות הלוחמות והועברו לפלוגות עבודה, שם נרצחו בשיטתיות במהלך המלחמה. בלילה שבין 23 ל-24 באפריל 1915 פרצה משטרת איסטנבול אל בתי משפחות ארמניות נכבדות בעיר והרגה 235 מנהיגים ואנשי רוח (לפיכך מסמל ה-24 באפריל את תחילת הג'נוסייד ונקבע ליום הזיכרון הרשמי). בתחילת יוני 1915 הוציאה הממשלה העות'מאנית הוראה לגרש את כל האוכלוסיות הלא טורקיות שישבו בקווי האספקה של הצבא הטורקי. בפועל כוונה ההוראה לארמנים ובוצעה גם באזורים שאינם על קווי האספקה. החל גל גרושים ומעשי טבח בידי טורקים וכורדים שקיוו לרשת את הנחלות הארמניות. ביצוע הגירוש והשמדת הארמנים הוטל על המשטרה ועל יחידותיו של ארגון שהוקם במיוחד לשם משימה זו. לארגון גויסו פושעים ואסירים ששוחררו במיוחד מבתי הסוהר. לאוכלוסייה הארמנית בערים ובכפרים השונים ניתנה התרעה קצרה לארוז רכוש מועט ולהתפנות. הגברים והנערים נטבחו בטרם יצאה השיירות לדרך. הנשים, הילדים והזקנים נידונו לצעדות ארוכות שכללו מעשי אונס, ביזה וטבח. שבטים פראים ואזרחים כורדים הוסתו לתקוף את השיירות. מעטים בלבד שרדו את המסע. השיירות כוונו למדבר דיר א-זור שבסוריה שם נכלאו הנותרים במחנות סגורים, הורעבו למוות ומתו במחלות.

בערים הסמוכות לחוף הים השחור הועלו הארמנים על סירות שהוטבעו בלב הים. מי שנחשבים לאדריכלי מבצע החיסול הם צמרת מפלגת 'הטורקים הצעירים', טאלט פאשה, אנואר פאשה וקאמל פאשה. בתכנון ובארגון המבצע לקחו חלק פקידים רבים, בכירים וזוטרים כאחד.

התנגדות:

ב- 19 באפריל 1915 החלו ניסיונותיו של הצבא העות'מני לכבוש את העיר ואן שבצפון מזרח אנטוליה. הארמנים נלחמו והגנו על העיר. העיר הייתה נצורה עד שלאחר חודש של לחימה, בו נהרגו כ- 55,000 ארמנים, כבשו הרוסים את האזור. היה זה מעשה ההתגוננות המזוין היחיד כמעט של הארמנים במהלך רצח העם.

חמישה חודשים לאחר שניתנה פקודת ההגליה התקבצו מרבית הארמנים תושבי 'עמק שבעת הכפרים' בהנהגת הכומר המקומי והחליטו לנצל את הימים שניתנו להם לקראת הפינוי ולהתבצר על מוסא-דאג (הר משה) שנמצא בצפון סוריה. הכומר שלח בקשות לעזרה מכמרים צרפתיים שיבואו להצילם דרך הים. התושבים התבצרו על ההר וניהלו קרבות עם הצבא הטורקי במשך 53 יום עד להגעתן של ספינות צרפתיות ובריטיות שהצילו את 4049 הארמנים.

לאחר הרצח:

לאחר מלחמת העולם הראשונה הייתה טורקיה רחוקה מהעולם המערבי, וכך גם ניצולי העם הארמני. בעקבות השפל הכלכלי של שנות השלושים, ולאחר מכן מלחמת העולם השנייה רצח העם הארמני כמעט ולא זכה להתייחסות. בשנת 1933 פרסם הסופר היהודי האוסטרי פרנץ ורפל את הספר 'ארבעים הימים של מוסה דאג' שהפך במהרה לרב מכר ותורגם ל-18 שפות.

רק בשנת 1965, במלאת 50 שנה לרצח העם, החלו הארמנים לנסות להזכיר לעולם את מאורעות הטבח. בשנת 1967 הוקמה אנדרטה בירוואן, שהייתה אז תחת שלטון סובייטי. בתקופה זו שימשה טורקיה מעוז קדמי לברית נאט"ו מול ברית המועצות, ומדינות המערב לא ששו להזכיר נקודה כואבת זו. בשנות ה-90, לאחר שארמניה ניתקה עצמה מהשלטון הסובייטי, הוקם ליד האנדרטה בירוואן מוזיאון רצח העם הארמני והמכון הלאומי לחקר רצח העם הארמני.

ה-24 באפריל נקבע כיום הזיכרון הרשמי של הארמנים לרצח העם. מדינות רבות ובהן ישראל וארצות הברית מסרבות עד היום להכיר ברצח העם הארמני כדי לא לפגוע ביחסיהן הדיפלומטיים עם טורקיה שמעולם לא הודתה בקיומו של רצח העם.

רצח העם הצועני (הרומה) - דף מידע

קבוצות הרומה ("צוענים") הגיעו לראשונה לאירופה בראשית המאה החמש עשרה מאזור הודו וממצרים וידעו מאות שנים של רדיפה תרבותית והפליה. בימי מלחמת העולם השנייה רצח המשטר הנאצי מאות אלפי בני רומה בשיטות דומות לרצח היהודים.

רקע:

קבוצות רומה, המכונים גם "צוענים" או "סינטי ורומה" הגיעו לראשונה לאירופה בראשית המאה החמש עשרה מאזור הודו וממצרים. אלה נשאו תעודות חסות של שליטים נוצרים. התחזותם לעולי רגל ותעודות החסות סייעו להם ונתנו להם מעמד במשך מספר עשורים במרחב המדינות הדובר גרמנית. לאחר עשרות שנים בהם התקבלו הרומה בסבר פנים יפות השתנה היחס אליהם בכל מדינות יבשת אירופה. בשנת 1449 הם גורשו בכוח מפרנקפורט ובמקומות אחרים אף הציעו לתת להם כסף ובלבד שלא ישובו אליהם.

בין השנים 1497 – 1774 הוצאו בתחומי הקיסרות הרומית כ- 146 צוים נגד הרומה, שרובם ככולם הורו על גירושם משטחי האומה הגרמנית. על הרומה נאסר לעבוד בארץ, ואף נאמר כי הם לא יתקבלו בתחומי הקיסרות, כיוון שנחשבו למרגלים לטובת התורכים ולאויבי הנצרות. החוק גם התיר לנתינים לפגוע בהם ואף להרגם מבלי שייחשב המעשה לעבירה.

הצווים המגבילים, הגירוש והאיומים המשיכו במשך כל המאות הבאות. המשטר האבסולוטי בפרוסיה במאה השמונה עשרה חרף את ההאשמות ואת הענישה. עילת ההחרפה הייתה אורח החיים הנוודי של הרומה. הם הואשמו בשוד, הצתה ורצח. בשם החוק "זכו" הרומה לאלימות ואף לעונשי מוות בעינויים ללא הליך משפטי מקדים. בנוסף, המדיניות הורתה "לתקן" את ילדי הרומה ולשלוח אותם למוסדות חינוך נוצרים, כדי שלא ילכו בדרכי הוריהם.

פיצולה המדיני של גרמניה אפשר לרומה לחמוק לנסיכויות שכנות בהן התייחסו אליהם בפחות אכזריות. ככל שהתחזקו מנגנוני המדינה האבסולוטית כן התקשו הרומה יותר ויותר לחמוק מהם.

במחצית השנייה של המאה השמונה עשרה, עם תחילת תקופת ההשכלה החלו מופצים צווים לגיוס הרומה לצבא ואף ליישובם באופן קבע במדינה. בשנת 1762 יצא צו בווינה שהצהיר כי הרומה הם אזרחים הגונים ואף הוקמה מושבה של רומה בברלבורג, גרמניה. בממלכת וירטמברג ניתנה להם אזרחות ומגמת הרשויות בנסיכויות הייתה לקשור אותם באמצעות סיוע סוציאלי. ברוח ההשכלה יוחסה חשיבות מרבית לאמצעים חינוכיים ל"תיקון" הרומה שיעדם היה לבטל את ייחודם האתני ולבוללם.

הממשלות יצרו הבחנה בין הרומה מקומיים לזרים על מנת שאוכלוסיית הרומה בשטחם לא תגדל. אם הזרים המשיכו לגרש. הבחנה זו המשיכה גם במאה העשרים. הקושי העיקרי בשילובם במדינה נבע מהתנגדות הקהילות לקבלם אליהן. זו נבעה מדעות קדומות ומחשש שהרומה יהפכו לנוקמים ויהיו נטל על הקהילות, שממילא היו עניות. השלטון לא השקיע משאבים בשילובם בחברה, ילדיהם לא מצאו עבודה בתום לימודיהם והמשיכו במשלחי היד המסורתיים של אבותיהם. אי פתרון בעיית הנוודות וכשלון הניסיונות לגרשם או לבוללם גרמו להלכי הרוח האופטימיים כלפי הרומה להתחלף בגישה סקפטית ואף גזענית. מדיניות השלטון כעת ביקשה "להפטר מהצוענים"; בעקבות התיעוש הודק הפיקוח על הרומה, ומראשית המאה העשרים נוסף לכך גם תיוג והפללה שלהם כפושעים. במינכן הוקמה סוכנות ידיעות שאספה עליהם פרטים אישיים, מידע על רכוש, לידות, נישואין ופטירות.

הרצון לפתור את "בעיית הצוענים" גרמה בסוף שנות העשרים לשכלול הרישום והפיקוח עליהם ונלקחו מכל בוגר מעל גיל 16 טביעות אצבעות.

ההשמדה:

היטלר וריינהרד היינריך, ראש המשרד הראשי לביטחון הרייך, ראו ברומה בשטחה של גרמניה מטרד לאוכלוסייה הכפרית והתבססו על הסטראוטיפ הקדום שהופנה אליהם. הם השקיעו מאמצים רבים ב"לחימה במטרד הצועני" שכללו גירוש ממקומות יישוב קבע, צמצום התמיכות השונות והחלפתן בחקיקה שהגבילה את בני הרומה כמו חוק איסור נישואי ארים עם גזעים נחותים, החוק להגנת הדם והכבוד הגרמני ועוד. המכון הנאצי לחקר היגיינת הגזע ראה גם בבני התערובת "צוענים" לכל דבר, ויש שראו בהם בעיה חמורה אף יותר מהצוענים ה"טהורים".

בשנת 1938 נכלאו יותר מ-2,000 רומה בגרמניה ואוסטריה על ידי המשטרה במסגרת תקנות "הלחימה המונעת הפשיעה" והועברו למחנות הריכוז דכאו, בוכנוולד, מאוטהאוזן ועוד. בסוף 1938 תבע משרד המשטרה את תקנות "הלחימה במטרד הצועני" שנחתמו ע"י הימלר. התקנות קבעו שמעתה אין הרומה חלק ממדיניות "זרים בקהילה", אלא יש לגביהם מדיניות של רדיפה מיוחדת במינה.

בשנת 1939 המשרד הראשי לביטחון הרייך הורה להעביר את הרומה שייעצרו למחנות איסוף מיוחדים עד להשמדתם הסופית. במאי 1940 הועברו 2,330 בני רומה גרמנים לגנרל גוברנמן, ועד לסתיו 1940 עוד כ-500 נוספים. 80 אחוזים מן המגורשים נהרגו.

בסתיו 1941 שולחו 5,000 בני רומה מחבל בורגנלנד ומאות מתו מרעב, טיפוס וממחלות שונות. מי שניצל ממחנות אלה חוסל בגז בחלמנו ובמחנות נוספים, כפי שנעשה ליהודים. כמו כן בשנים 1940-1942 אלפי בני רומה נטבחו בירי המוני.

בדצמבר 1942 בוצעה האחדה בשיטת רדיפת הרומה ובחיסולם, אשר עד עתה נעשו בדרכים שונות. הובילה לכך פקודה מטעם הימלר, שכללה גירוש למחנה ריכוז. בני רומה מגרמניה, אוסטריה, הולנד, בלגיה וצפון צרפת נשלחו לאושוויץ-בירקנאו. לרומה בפולין, בריה"מ והים הבלטי לא הוצאה פקודת גירוש, אך למי ששרד עד 1943-1944 נשקפה בכל זאת סכנה להישלח לאושוויץ-בירקנאו. הפקודה כללה גם ילדים קטנים, ומשפחות שלמות נשלחו למחנה והוחזקו שם במחנה משפחות. המטרה הייתה ברורה: "לנקות" את היישובים מ"צוענים".

החל מאביב 1944 גורשו על ידי האס.אס מאות אלפי יהודים לאושוויץ-בירקנאו, ובכדי לפנות להם מקום במחנה, חוסל "מחנה הצוענים" בבירקנאו בקיץ 1944 על כ-3000 יושביו.

בסך הכול נרצחו יותר מ-19,300 בני רומה מתוך כ-22,600 בני רומה שהיו במחנה אושוויץ בירקנאו. למעלה מ-5,600 בני רומה הומתו בגז ולמעלה מ-13,600 מתו מרעב, ממחלות וממגפות. ניצולים רבים ממחנות הריכוז אולצו, בשבועות האחרונים למלחמה להצטרף ללחימה הגרמנית, נשלחו לקו הקדמי ואולצו להילחם נגד הצבא האדום.

במקביל להשמדה בבירקנאו, החל בגרמניה בשנים 1943-1944 מבצע שיטתי של עיקור בכפייה למניעת המשך הגזע הצועני (הרומה אופיינו בריבוי ילדים). מבצע זה נתפס כאסון בל יתואר בעיני הקורבנות שראו את עצמם כ"עץ שאינו נושא פרי" או כ"גוויה מהלכת". למעלה מ-2000 בני רומה נעקרו בכפייה. ההערכה המקובלת היא כי במהלך מלחמת העולם השנייה נרצחו ע"י המשטר הנאצי כ-150,000 בני רומה. אך כיוון שהרומה היו מפוזרים ולא מאורגנים קשה מאד להעריך. ע"פ חלק מהחוקרים המספרים הם הרבה יותר גדולים והערכות מגיעות עד מליון נרצחים.

לאחר הרצח:

רק בשנת 1985 הכירה גרמניה באופן רשמי ברצח העם שנערך ברומה, וערכה שני טקסים רשמיים לציון רצח העם. זאת בתום 40 שנים של חילוקי דעות וסחבת פוליטית ומשפטית בנוגע להכרה ברצח וחילוקי

דעות רבים בנושא, בהם הגדרת הרצח כרצח עם, הגדרת תאריך תחילת הרצח ומספר הקורבנות. הרומה לא זכו לפיצויים משמעותיים מגרמניה לאחר מלחמת העולם השנייה וכוחות פוליטיים רבים בגרמניה אף הכחישו בעקביות את רצח הרומה.

גם לאחר ההכרה ברצח העם, דעת הקהל בגרמניה נשארה שלילית כלפי הרומה. כיום חיים כ- 5-11 מיליון בני רומה, מפוזרים בעולם כולו, אך ריכוזם הגדול עדין נמצא באירופה (בעיקר בבלקאן, ספרד צרפת ותורקיה). רובם דוברים, פרט לשפת המקום, גם בשפת הרומאני.

גם כיום סובלים הרומה מביטויי שנאה וגזענות מקרב האוכלוסייה המקומית במקומות מושבם, ולעתים אף מנסיונות גירוש כגון בצרפת, בה הכריז ניקולה סרקוזי באוגוסט 2010 על פירוק מחנות הרומה וגירושם למזרח אירופה, או איטליה שם במהלך 2008 הוצתו מחנות הרומה בנאפולי על ידי מתפרעים ובסקר שנעשה לאחר המעשה התגלה כי 68% מהאיטלקים מעוניינים לסלק את "הצוענים" מתחומי המדינה.

רצח שבט האיגבו- דף מידע

ניגריה
ביאפרא

רצח העם בביאפרא

מיקום:	ביאפרא, דרום ניגריה
שנים:	1966-1970
הרוצחים:	ניגרים בני שבטים מוסלמים מהצפון
הנרצחים:	בני שבט האיגבו

ביאפרה היא מדינה שהוקמה בשנת 1967 בדרום ניגריה. בשלוש שנות קיומה כשלה מלהדוף את צבא ניגריה האכזר אשר השמיד את תושבי ביאפרה בני שבט האיגבו כעונש על התקוממותה. הממשלה הניגרית הטילה מצור אכזר על ביאפרה והרעיבה בין 2 ל-3 מיליון מתושביה למוות.

רקע:

בשנת 1960 עזבו הבריטים את מערב אפריקה וניגריה הוקמה כמדינה עצמאית בה חיו 60 מיליון תושבים בני יותר מ-250 קבוצות אתניות שונות, ביניהם שלושה שבטים גדולים: בצפון ישבו שבטי האוסה ופולנאי המוסלמים, בדרום מערב שבט היורבה שחציו מוסלמי וחציו נוצרי ובדרום מזרח שבט האיגבו הנוצרי ברובו.

בשנת 1965 התגלו כמויות גדולות של נפט בדלתא של נהר הניגר בחבל בו חיו בני האיגבו. שנה לאחר מכן ניסו קצינים מבני שבט האיגבו והאירונסי לבצע הפיכה צבאית וכשלו. כתגובה פרצה מהפכת נגד של המוסלמים בצפון. המוסלמים ביצעו מעשי טבח בתושבים הנוצרים. בני שבט האיגבו הנוצרים שישבו בשטחי הצפון, החלו לברוח דרומה. בני האיגבו טענו שלמרות שמרבית הנפט נמצא בשטחיהם, הם מקבלים רק חלקים קטנים מההכנסות וישנה אפליה נגדם. כך נוצר מארג של מתחים אתניים וכלכליים בין הקבוצות.

במאי 1967 הכריז הקולונל צ'וקוומקה אודומגו אוג'וקו, משבט האיגבו, על פרישה של האזורים שבשליטת האיגבו מניגריה והקמת מדינת ביאפרה. מספר מועט של מדינות הכירו במדינה החדשה: זמביה, חוף השנהב, האיטי, גבון וטנזניה. דרום אפריקה, רודזיה, צרפת וישראל סיפקו לה עזרה צבאית. הנהגת המוסלמים בצפון והנהגת בני היורבה בדרום החליטו שלא להסכים עם קיומה של המדינה ולשלוח את צבאותיהם לתקוף את ביאפרה. הם כבשו בקלות את שטחי מפרץ בוני והדלתא של הניגר בהם חיו קבוצות אתניות שהתנגדו לאיגבו ובכך בודדו את ביאפרה מהים.

ההשמדה:

לאחר שלוש פעמים בהן נכשלו כוחות ניגריה בתקיפת ביאפרה החליטה הממשלה הניגרית להטיל מצור יבשתי וימי על ביאפרה ולהרעיב את תושביה למוות. ב-19 במאי 1968 נפלה העיר פורט הארקורט, בה נמצא הנמל החשוב ביותר בביאפרה, בידי ניגריה. המצור על ביאפרה החל לתת את אותותיו ורעב גדול החל להתפשט. הכוחות הניגרים הפציצו אזורים חקלאות רבים והמצב הצבאי של ביאפרה היה בכי רע.

ב-23 בדצמבר 1969 פתחו הכוחות הניגרים במתקפה האחרונה – כוח המרינס המיוחד השלישי הצליח לחלק את ביאפרה לשני חלקים ובתמיכה של הדיוויזיה הראשונה בצפון והדיוויזיה השנייה בדרום נפלו הערים אווארי ואולי. ב-13 בינואר 1970 נפלה העיר האחרונה בשלטון האיגבו לידי הכוחות הניגריים, ומנהיג ביאפרה ברח לגלות בחוף השנהב, כשהוא מותיר את סגנו לחתימת פרטי הכניעה. על פי ההערכה נהרגו במלחמה על ביאפרה בין 2 ל-3 מיליון בני אדם, מרביתם מבני האיגבו. חלק גדול מההרוגים מתו ממחלות ורעב, רבים מהם נשים, ילדים וזקנים שלא לקחו חלק בלחימה.

לאחר הרצח:

בתום המלחמה הממשלה הפדראלית גזרה גזרות קשות על בני האיגבו – כל כספיהם הוחזרו ולא ניתנה להם גישה למקורות כספיים, כל מבוגר, לא משנה כמה כסף היה לו בבנק, קיבל רק 20 פאונד, ועריהם ניתנו לשליטה של שבטים זרים. עד היום סובלים בני האיגבו מאפליה קשה נגדם – מתקשים למצוא עבודה, שטח מחייתם הוקטן בכוונה ורבים מבני האיגבו מהגרים החוצה מניגריה. פעולות טרור נגד נוצרים בניגריה ממשיכות לפרוץ על בסיס יומי גם היום.

רצח העם הבנגלי- דף מידע

בנגלדש

רצח העם הבנגלי

מיקום:	בנגלדש, מזרח פאקיסטן לשעבר
שנים:	1971
הרוצחים:	פאקיסטנים מוסלמים
הנרצחים:	הינדים ומוסלמים תושבי מזרח בנגל

במהלך מלחמת העצמאות הבנגלית, שנערכה בשנת 1971 בין צבא פקיסטן לבנגלים נרצחו בשיטתיות כשלושה מילוני בנגלים. רק שחרורה של בנגלדש על ידי צבא הודו עצר את מעשי הזוועות.

רקע:

בשנת 1947 חילקה בריטניה את הודו והקצתה את השטחים עם הרוב המוסלמי למדינה החדשה פקיסטן, שהיתה מחולקת גיאוגרפית ואתנית בשני שטחים נפרדים: מערב פקיסטן – החלק הגדול של המדינה החדשה אשר השתרע צפון מערב מהודו, בו שוכנת עיר הבירה ובו מתגוררים כ-46% מתושבי המדינה.

מזרח פקיסטן – (בנגל) החלק הקטן של המדינה המוסלמית, אשר השתרע ממזרח להודו ובו חיו כ-54% מתושבי פקיסטן.

שלטון האליטות-הצבאיות המוסלמי של מערב פקיסטן, (רובם בני הפנג'אבי ופתאנים, התייחסו לתושבי מזרח פקיסטן המוסלמים-בנגלים כלא מספיק מיליטריסטים, לא מספיק מוסלמים, וכמושפעים יתר על המידה מתרבות ההינדי ההודית והאוכלוסייה ההינדית המקומית-בנגלית, אשר היוו רק 13% מאוכלוסיית מזרח פקיסטן ומנו כ-10 מיליון תושבים עד 1971.

שלא כמו הדמוקרטיה ששגשה במהרה בהודו (אשר הוקמה ב-1948 לאחר החלוקה הבריטית), פקיסטן נשלטה בידי רודנות צבאית, אשר באופן קבוע התערבה במזרח בנגל בכדי לדכא את רצון הציבור. המשטר הפקיסטני המערבי פיזר את הממשלה הנבחרת במזרח פקיסטן (בנגל) בשנת 1954 ומנע את קיומן של בחירות בארבע השנים שלאחר מכן. בשנת 1971 אף מנע הצבא את התכנסות הפרלמנט הפקיסטני הלאומי.

המשטרים של מערב פקיסטן הציבו מראשיתם כיעד לטהר את האוכלוסייה המזרח פקיסטנית (בנגלית) מסממנים של תרבות ושפה הינדית. בשנות ה-60 אף כפו חרם וצנזורה על שידורם והפצתם של שירים שנכתבו על ידי זוכה פסל הנובל, המשורר ההינדי רבינדרנט טאגור, אישיות רבת חשיבות בבנגל. על אף האמונה המוסלמית הרווחת, תחושה של עליונות גזעית והיסטורית חיזקה תרבות מערב פקיסטנית

המבוססת על דעות קדומות, דבר אשר הדגיש את השוני האתני של הבנגלים. בשנת 1967 הכריז הדיקטטור-הצבאי הפקיסטני, איוב חאן, שהמזרח פקיסטני (בנגלים) נשארו "תחת השפעה ניכרת של התרבות והשפה ההינדית" ואף הדגיש כי "כל הגזעים המדוכאים והנשלטים הגיעו למיקומם המדוכא באופן טבעי עקב ההשתלשלות ההיסטורית שלהם כגזע".

גם במערב פקיסטן השלטון הצבאי התגלה כלא יציב. הפגנות עממיות גרמו למפלתו של שלטון איוב חאן ב-1969, מה שהוביל את המדינה לקיים שנה לאחר מכן את הבחירות הלאומיות הראשונות שלה. באופן בלתי צפוי, המפלגה שזכתה ברוב הקולות הייתה 'הליגה האוואמית', שתמכה בעצמאות והפרדה של מזרח פקיסטן (בנגל) משלטון מערב פקיסטן. ראש הצבא הפקיסטני, הגנרל יחיא חאן, התערב בכדי להשהות את הדמוקרטיה מחד גיסא, ולטפל "באיום", תושבי מזרח פקיסטן (בנגל) מאידך גיסא.

ההשמדה:

ב-22 בפברואר 1971 נמסר כי יחיה חאן אמר לקבוצה של גנרלים את המילים הבאות: "יש) להרוג 3 מיליון מהם, והשאר יאכלו ישר מידנו". יחיה חאן מינה מושל צבאי חדש למזרח פקיסטן (בנגל), הגנרל טיקה חאן, שהכריז מיד לאחר כניסתו לתפקיד שהוא ידאג להוצאה לפועל של "פתרון סופי". הוא אף איים להרוג 4 מיליון אנשים ב-48 שעות.

ההרג הממשי החל ב-21 במרץ 1971, במבצע שכונה "מבצע זרקור". הצבא המערב בנגלי החל במסע טיהורים בערים כנגד אינטלקטואלים וסטודנטים, תומכי המפלגת "הליגה האוואמית" ופועלים עירוניים. פעילות הצבא בערים גרמה למותם של אלפים נוספים ויצרה גל של כ-30 מיליון פליטים שנהרו מן הערים אל הכפר, ועוד כ-10 מיליון שברחו להודו. הפעולה עוררה גלי התנגדות בקרב הצבא, אולם מעשי הרצח נמשכו. מעשי הטבח בהינדים עוררו מרד נרחב של חיילים וקצינים בנגלים שאינם הינדים וגרם לכל האוכלוסייה הבנגלית להיעשות עוינת למשטר, למרות זאת מעשי הטבח בהינדים המשיכו. כאשר נשאל הגנרל טיקה חאן לסיבת היקף מימדי הרצח, ענה כי "אינו מוטרד מהאנשים, הוא מוטרד מהאדמה".

ב-14 במאי שלח הקונסול האמריקאי ארצ'ר בלאד מברק לווינגטון בדבר "הטבח בהינדים" ובו פירט כי: "הדפוס הקבוע של פעולות הצבא הוא להכניס חיילים לכפרים, לתשאל את האזרחים היכן חיים ההינדים ולהוציא להורג את הזכרים". בלאד העריך מחיר דמים של אלפים מאז ה-25 במרץ. ב-19 במאי הוא העביר מברק נוסף ודווח ש"קצין מערב-פקיסטני צעיר (טייס קרב בתפקידו) הודה שהצבא הוא המבצע את ההרג השיטתי בהינדים". הקצין טען כי הטבח הוא "מלחמת ג'יהאד", וכי "ההינדים הם אויבים וצריך לטהר את מזרח פקיסטן". בלאד דיווח גם שבשיחות נוספות עם חיילים פקיסטניים הם ציינו כי הגיעו למזרח בנגל "להרוג הינדים".

רצח ואונס המוני נמשכו לאורך שנת 1971. רק לקראת סוף השנה פלשה הודו למזרח בנגל כדי להפסיק את הטבח ולתמוך במחתרת הבנגלית. בשבוע שלפני הפלישה, ביצע הצבא הפקיסטני מבצע חיסול אחרון, בו שרפו כפרים, טבחו בהמוני אזרחים חסרי ישע ורצחו אינטלקטואלים. במבצע אחרון זה נרצחו עוד כ- 300,000 איש. מספר הקורבנות המוערך בכל תקופת רצח העם במזרח בנגל – 3 מיליון איש. הקבוצות הפוליטיות ששלטו בפקיסטן בעת הרצח מוסיפות לשלוט בה גם עתה, ופושעי המלחמה לא הובאו לדין.

לאחר הרצח:

בנגלדש שילמה מחיר כבד עבור עצמאותה, בעוד שבפקיסטן האנשים שביצעו פשעי רצח עם לא נענשו. הכוחות המזוינים והקבוצות האסלאמיות הקיצוניות המשיכו לשלוט בממשלות פקיסטן גם לאחר הרצח ולמעשה עד היום, כשהן מכשירות את הקרקע לייתכנותם של מעשי טבח נוספים על רקע דתי. רצח העם הבנגלי איננו מוכר היום כרצח עם על ידי אף אומה מלבד הודו ובנגלדש ומוכחש באופן נוקב על ידי הפקיסטנים.

רצח העם בקמבודיה - דף מידע

רצח העם בקמבודיה	
קמבודיה	מיקום:
1975-1978	שנים:
שלטון הקמר רוז' הקמבודי	הרוצחים:
קמבודים ובני מיעוטים אתניים	הנרצחים:
1.6-2.5 מיליון בני אדם	מס' נרצחים:

בשנים 1975 – 1979 לאחר שכבשו הקמר-רוז' את הבירה פנום-פן הם רוקנו את הערים בקמבודיה מאנשים. שיירות ארוכות של מיליוני מגורשים צעדו לעבר שדות הקטל של קמבודיה. הקמר רוז' השמידו את בני עמם, במהלך שנות שלטונם נרצחו כשני מליון מבני העם הקמבודי .

רקע:

קמבודיה היא מולדתו של העם הקמרי. בין המאה התשיעית לספירה למאה ה-13 לספירה הייתה בקמבודיה אימפריה מקומית שנקראה אימפריית הקמר. לאחר מכן היא נכבשה והפכה למדינת חסות של תאילנד ולאחר מכן לקולוניה צרפתית. בשנת 1953 קיבלה קמבודיה את עצמאותה מצרפת והפכה למדינה עצמאית שהתמודדה עם נחשלות ואנאלפביות. בשנות השישים החלו חלקים ממזרח הממלכה לשמש כבסיסים לצבא צפון וייטנאם ולוייטקונג, אשר שמשו לפעולה כנגד צבא דרום וייטנאם. בשנת 1969 הורה נשיא ארה"ב ריצ'רד ניקסון על סדרה בת ארבעה עשר חודשים של "הפצצות מרבד" כנגד מטרות אלו. ההפצצות ערערו את המדינה הקמבודית. מאות אלפים נטשו את האזורים הכפריים המופצצים ועברו לגור בערים, דבר שערער את הבסיס הכלכלי והחברתי של המדינה. במדינה קמה מחתרת קומוניסטית בשם קמר רוז', שמנהיגה, פול פוט, הכריז כי יש צורך בפתרון אחר, חדש, אבסולוטי להצלת ארצו – פתרון סופי על מנת להשיבה לגדולתה כפי שהייתה בתקופת האימפריה הקמרית במאות ה-9 עד ה-13 לספירה. היה זה זמן קצר לאחר שארצות הברית הסיגה את חייליה מוייטנאם הסמוכה. הממשלה הקמבודית התנהלה על כרעי תרנגולת, לא הצליחה לשקם את המדינה מנוקי מלחמת וייטנאם. לאחר ארבע שנים קשות של מלחמת אזרחים בין צבא קמבודיה שנתמך על ידי המערב למיליציות הקמר-רוז' הקומוניסטיות, הביסו הקומוניסטים בהנהגתו של פול פוט את הצבא. ב-17 באפריל 1975 מלחמת האזרחים נגמרה, אנשי הקמר רוז' צעדו לתוך הבירה פנום פן.

ההשמדה:

משנכנסו לפנום-פן, הורו אנשי הקמר-רוז' על יותר ממיליון התושבים לעזוב מיד את העיר. מי שסרב לעזוב הוצא להורג ללא משפט. שיירות ענק של אזרחים נהרו דרומה לעבר הכפרים. פול פוט הכריז על "לידתה המחודשת של הציוויליזציה". ההיסטוריה, כך הסביר, מתחילה מחדש. החקלאים, ורק החקלאים, אותם כינה "האנשים הישנים", זכאים היו להקים את החזון האוטופי הקומוניסטי. כוונתו הייתה ליצור מעמד-על של חקלאים. לחברי הבורגנות העירונית לא היה מקום בתוכנית.

בדרך להקמת "אוטופיה חקלאית" פול פוט בודד את קמבודיה מהעולם. הוא גירש את הזרים, סגר את השגרירויות, אסר על סיוע כלכלי או הומניטארי ממדינות העולם. אמצעי התקשורת נסגרו כולם, השימוש בשפות זרות נאסר וכמוהו גם השימוש בדואר, בטלפון או בכסף. כל העסקים במדינה נסגרו, הדת הוצאה אל מחוץ לחוק ומערכות החינוך והבריאות הושבתו.

פול פוט את תושבי הערים הגדולות לאזורים הכפריים. כ-2 מיליון בני אדם פונו מבתייהם בצעדות ארוכות לעבר הכפר, 20 אלף בני אדם מתו בדרך. אלה ששרדו אולצו לעבוד עבודה חקלאית מפרכת ב"שדות ההרג של פול פוט". רבים מהם מתו כתוצאה מתשישות, מחלות ובעיקר מרעב, לאחר שהוקצבה להם מנת מזון זעומה של 90 גרם אורז ליום.

לאחר מכן התפנו אנשי המשטר החדש להרג שיטתי של חיילים לשעבר, מורים, שוטרים ואנשי דת. כל אלה יחד עם בני משפחותיהם נורו למוות או נרצחו במכות גרזן. חשודים בהתנגדות למשטר נורו למוות במקום או נלקחו לכלא בטול-סלנג, שם עונו למוות. אנשי המיעוטים האתניים – ויטנאמים, סינים ומוסלמים – הוצאו להורג. מי שידעו קרוא וכתוב, דיברו שפה זרה, או אפילו הרכיבו משקפיים הוגדרו כאויבי המהפכה. במקרה הטוב הועברו ל"חינוך מחודש" במחנות כפייה. במקרה הרע נשלחו לבורות ההרג. הקמר רוז' האמינו כי לא מספיק לחסל את מעמד הבורגנות, יש לחסל כל זכר לקיומו. הדת הוצאה אל מחוץ לחוק, הבנקים נסגרו והשימוש במטבע נאסר. מאות אלפים חוסלו באופן שיטתי. רבים מהם נקברו בקברי אחים שנאלצו לחפור בעצמם לפני מותם. לפי הערכות שונות, בין 1.7 ל-2.5 מיליון איש נהרגו כך.

ב-25 בדצמבר 1978 צבא וייטנאם פלש לקמבודיה ומוטט את משטר הקמר רוז'. ב-7 בינואר 1979 נפלה פנום פן ובקמבודיה כוננה ממשלת בובות, שנשענה על מתנגדי המשטר.

לאחר הרצח:

רק בשנת 1993 שבה הדמוקרטיה לקמבודיה. אז החלו המשפטים שהביאו את אנשי הקמר רוז' לדין. מאז הפיוס הלאומי טרפדו גורמים רבים בתוך הממשל הקמבודי את המהלכים בשל אינטרס אישי לא לפתוח מחדש את הסוגיה. האו"ם וממשלת קמבודיה החליטו להקים בית דין בינלאומי מיוחד בו ישפטו מנהיגי הקמר-רוז' המואשמים בפשעי רצח העם, בית הדין הבינלאומי נקרא (The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia) (ICCC). נציגי האו"ם והממשלה הקמבודית עברו מסכת קדחתנית של דיונים, שנמשכה קרוב לעשור, עד שהוסכם ביניהם על סמכויותיו הפרטניות של בית הדין. המשפטים לפושעי הקמר רוז' ממשיכים להתקיים עד היום.

רצח העם בדרפור - דף מידע

A map of Africa showing Sudan and Darfur highlighted in red. The labels 'סודאן' (Sudan) and 'דרפור' (Darfur) are visible on the map.

רצח העם בדרפור

סודאן	מיקום:
2003 עד היום	שנים:
סודאנים ערבים איסלאמיסטיים	הרוצחים:
בני שבטי הפור, הזיגאווה והמסליט	הנרצחים:
נחצי מיליון בני אדם	מס' נרצחים:

בעקבות הסכם השלום שנחתם בין צפון סודאן לדרום סודאן בראשית המאה הנוכחית החלו תושבי חבל דרפור המערבי לדרוש את חלקם ב"עוגה הסודאנית". תגובת הממשל הייתה חריפה, חיסול שיטתי של האוכלוסייה האפריקאית בחבל דרפור, שבטי הפור הז'א'ווה והמסליט. מאז 2003 נרצחו בדרפור למעלה מחצי מיליון בני אדם, הוחרבו מאות כפרים וכשלושה מיליון בני אדם גורשו מאדמותיהם.

רקע:

סודאן הייתה המדינה הגדולה באפריקה עד קוממיות דרום סודאן, וחיים בה כארבעים מיליון בני אדם. האוכלוסייה בסודאן מורכבת מ-140 קבוצות אתניות, 36% מתוכן ערביות. בסודאן מדוברות 114 שפות, אולם הערבית היא השפה הרשמית.

מלחמת הצפון בדרום:

סודאן מעולם לא הייתה ישות מאוחדת לגמרי. גם במאה ה-18, במהלך שלטון האימפריה העות'מנית, היא התקיימה כחברה שבבסיסה עבדות, תוך שליטת הצפון על הדרום. בתקופת השליטה הבריטית המציאות השתנתה מעט, אך השליטה הכלכלית והפוליטית של הצפון נשמרה.

סודאן קיבלה את עצמאותה מבריטניה ב-1956. לפני קבלת העצמאות, שבטי הדרום דרשו לקבל עצמאות ולהיפרד מהצפון, אך בריטניה סירבה והכריזה על סודאן כמדינה אחת בשליטה פוליטית וכלכלית כמעט ברורה מאליה של הערבים שבצפון. מיד עם קבלת העצמאות פרצה מלחמת אזרחים, בה שבטי הדרום ביקשו להשיג לעצמם עצמאות. המלחמה נמשכה עשרות שנים, עם הפסקה בשנים 1972-1983. במלחמה השתמשו השלטונות בשיטות לחימה אכזריות: הפצצת כפרים מהאוויר, הרעלת בארות המים, רצח המוני של אזרחים, שימוש באונס כנשק כמעט רשמי בתוך המאבק וחטיפת ילדים לחינוך במוסדות אסלאמיים קיצוניים. צד הדרום השתמש אף הוא בשיטות לחימה אכזריות. לאורך השנים נהרגו במלחמה מעל לשני מיליון בני-אדם. מלחמת האזרחים קיבלה אופי רצחני ביותר לאחר "הסכמי חרטום", שנחתמו ב-1997. באותה תקופה החל רצח של אזרחים באזור שכונה אז "מערב הנילוס העליון", הממוקם על הגבול בין סודאן לדרום סודאן. עם זאת, המלחמה לא הוכרה כרצח עם, אלא כמלחמת אזרחים.

המלחמה הדגישה אידיאולוגיה של מאבק דתי מובהק בין האסלאם לנצרות, למרות שהרבדים העמוקים בה היו אתניים, בין ערבים לאפריקאים ואולי בעיקר, כלכליים – רוב המחוזות הפוריים והעשירים בנפט נמצאים בדרום סודאן. לאורך שנות המאבק התרחשו מספר הפיכות בשלטון, והשלטון הסודני הלך והקצין בעמדתו הדתית. ב-1983 הוכרזה סודאן כרפובליקה אסלאמית השואפת להחיל את חוקת השריעה (ההלכה המוסלמית) על כלל המדינה. השלטון הנוכחי עלה ב-1989, בהפיכה צבאית של מפלגת החזית האסלאמית הלאומית, בראשותו של עומר אל-בשיר, הנשיא המכהן עד היום.

בשנת 2005 נחתמו הסכמי שלום בין הצפון לדרום – הוסכם על הפסקת אש ועל אוטונומיה חלקית בדרום למספר שנים. לפי ההסכמה, ישמש מנהיג הדרום כסגן נשיא סודאן, וכן הוסכם שבשנת 2011 יתקיים משאל עם בין אזרחי הדרום, ובו יבחרו אם להתנתק מסודאן ולהכריז על עצמאות או להישאר חלק מסודאן הגדולה. משאל העם התקיים בינואר 2011, בו בחרו אזרחי הדרום ברוב של 98% להיפרד ולהכריז על עצמאותה של מדינת דרום סודאן. הכרזת העצמאות התרחשה ב-9 ביולי 2011.

דרפור:

אזור דרפור הוא חבל ארץ במערב סודאן. שבט הפור הוא השבט הגדול ביותר באזור זה ("דאר-פור" בערבית משמעו "בית הפור"), ולצדו חיים שבטים נוספים. הגדולים בהם הם ה"מסליט" וה"זח'אוה". רוב השבטים באזור הם אפריקאים-מוסלמים, אך המנהגים שלהם שונים בחלקם מהמנהגים של האסלאם הערבי (מוטמעת בהם השפעת ההיסטוריה האפריקאית והתרבויות האפריקאיות). המתחים בחבל דרפור התפתחו לאורך שנים רבות. להם שני גורמים מרכזיים: מתח בין מרכז לפרפריה – תושבי דרפור סובלים לאורך כל שנות קיומה של סודאן מאפליה – הדבר מתבטא העדר משאבים, בהזנחת החינוך, במערכת בריאות דלה ולא מפותחת ועוד. חיכוכים בין שבטי חקלאים ושבטי נוודים בעקבות תהליכי מדבור – כבר משנות השמונים התחילו חיכוכים בין שבטי הנוודים הערבים לשבטים הילידים האפריקאים בדרפור. בגלל התפשטות קו המדבר, שבטי הנוודים אולצו לחדור אל שטחי החקלאות בכדי להגיע לאזורי מרעה, והדבר יצר מאבקים מקומיים בין השבטים. המאבק המשמעותי ביותר היה "המלחמה בין הפור לערבים" ב-1987. עם השנים, מחאת תושבי דרפור כלפי הממשלה גברה. זאת לנוכח האפליה בחלוקת המשאבים, חוסר המענה לצרכים בסיסיים והפקרת התושבים לכנופיות הפולשים הערביים, שנוכחותם הלכה וגדלה. התנקלויות אלה פגעו קשות בפרנסת החקלאים.

המרד בדרפור:

בתחילת שנות האלפיים קמו מספר ארגוני מחתרת צבאיים של שבטים אפריקאים בדרפור, אשר החליטו לקחת את גורלם בידם ולהתגונן מאלימות המשטר בחרטום והשבטים הערביים. המורדים תקפו מספר מבני ממשלה, צבא ומשטרה. בתגובה החל צבא סודאן לתקוף ולהפציץ את מרכזי המורדים. ב-25 באפריל 2003 יצאו המורדים למתקפה ששינתה את פני המאבק, המורדים תקפו את בסיס חיל האוויר באל-פאשר, שם השמידו תוך מספר שעות לפחות ארבעה מטוסים מפציצים ומסוקים, הרגו 75 טייסים ולקחו בשבי 32 נוספים, בהם מפקד הבסיס. הממשלה בחרטום הייתה בעיצומם של ההכנות להסכמי השלום עם הדרום והופעל עליה לחץ בין-לאומי גדול לסיים את הלחימה בדרום. המנהיגים הבינו שאת דרום סודאן הם איבדו. בעקבות החשש ממערכה נוספת, שבסופה יאבד גם חבל דרפור, החלה הממשלה נוקטת בקו נוקשה ביותר לדיכוי המרד בדרפור.

ההשמדה:

ממשלת סודאן, שבעקבות החלשות צבאה בקרבות עם המורדים ובעקבות הלחץ הבין-לאומי איבדה את יכולתה הצבאית, החלה לממן, לצייד בנשק ולאמן את הג'ינג'אויד – מיליציות מקרב השבטים הערבים שרובם שכנו בצפון. הממשלה הכחישה כמובן את מעורבותה וטענה לסכסוך בין שבטים מקומיים, אך בפועל היא ציידה ומציידת את המיליציות, ותומכת בחלק גדול ממתקפותיהן על-ידי הפצצות מהאוויר במטוסי אנטונוב. החל מסתיו 2003 החלו הג'ינג'אויד המצוידים היטב לנצח את ארגוני המורדים ולבצע מעשי טבח שיטתיים בכפרים בדרפור. אלפי כפרים רוקנו מאוכלוסייתם, הושחתו, נבזזו ונשרפו כליל. הכפרים שהופצצו והותקפו היו כפרי השבטים האפריקאים בלבד, כפרים ערביים סמוכים הושארו ללא פגע. בשנת 2007 רצח העם נמשך ביתר שאת. ההתקפות על כפרים ומחנות עקורים התחדשו, ודווחו אלפי מקרי

אונס. מטוסים ומסוקים של צבא סודאן, צבועים בלבן ומוסווים ככלי טיס של האו"ם או של ארגוני סיוע, המשיכו להפציץ כפרים ומחנות פליטים. במקביל החלו להירשם דיווחים על כפרים נטושים שנתפסים ומוקמים מחדש על-ידי אוכלוסייה ערבית. החל מסוף 2007 היקף הטבח וההרוגים ירד. לאורך שנים אלה מאות אלפי בני-אדם נרצחו ונהרגו בהפצצות מהאוויר ובהתקפות הג'ינג'אויד, מיליונים ברחו מבתיהם ומאות אלפי פליטים חצו את הגבול למדינת צ'אד הסמוכה. בתחילת 2009 העריך האו"ם כי בדברפור יש כ-2.7 מיליון עקורים וכ-270,000 פליטים שוהים במזרח צ'אד. הקרבות בין ארגוני המורדים ובין הג'ינג'אויד המשיכו גם בתחום צ'אד, מה שיצר מתח ביחסים בין שתי המדינות, וקושי רב של ממשלת צ'אד להתמודד עם הפליטים הרבים (בצ'אד הוקמו מחנות פליטים על-ידי נציבות האו"ם לפליטים וארגוני סיוע). הג'ינג'אויד המשיכו לאנוס ולרצוח בהתקפותיהם על הכפרים ועל מחנות העקורים, ונשים רבות שיצאו ממחנות העקורים לאסוף עצים להסקה נתפסו על-ידי הג'ינג'אויד ונאנסו. עקורים רבים שברחו מבתיהם המשיכו לברוח מהתקפות חוזרות ונשנות של הג'ינג'אויד באזור דברפור. הרחקתם וחסימתם של ארגוני הסיוע בדברפור (מלבד האו"ם) ב-2009 על-ידי ממשלת סודאן יצרו אסון הומניטארי חמור, שתוצאתו הינה מוות המוני בעקבות רעב, מחלות וזיהומים. סוכנויות בין-לאומיות מעריכות את מספר הנרצחים ברצח העם בחצי מיליון בני-אדם. האו"ם מעריך כי ישנם מעל לשלושה מיליון עקורים בתחומי דברפור וחרטום, בערך כ-330,000 במזרח צ'אד, כ-50,000 ברפובליקה המרכז אפריקאית (CAR), 50,000 נוספים במצריים ונוספים במדינות מפותחות שקלטו פליטים (ביניהם גם ישראל).

מעורבות האו"ם:

הניסיון הרציני היחיד של האו"ם לשלוח כוחות משקיפים לדברפור היה באוגוסט 2006 – הכוחות המשולבים של האו"ם עם האיחוד האפריקאי הפכו לרשמיים רק ביולי 2007, וקיבלו אישור פעולה רק בינואר 2008, כלומר שנתיים וחצי של הכנות, בזמן תקופה רצחנית במיוחד. נכון להיום מונה הכוח 26,000 משקיפים. בנוסף הוכרז אמברגו נשק וסנקציות כלכליות, אך אלה מוגבלות ביותר בגלל המעורבות של סין ורוסיה בסודאן. האו"ם מעולם לא הוביל החלטה על מעורבות צבאית או איום במעורבות צבאית להפסקת הטבח.

מעורבות סין ורוסיה:

סין מעורבת ומשקיעה בכלכלה הסודנית שנים רבות. חברות סיניות רבות עובדות בסודאן בתחומים שונים. המקור העיקרי לקשר כלכלי זה הוא הנפט הסודני. סין היא המדינה המרכזית שרוכשת נפט מסודאן, והיא עושה זאת בהיקפים עצומים, לכן אין זה מרצונה לערער את המשטר הקיים. סין אף מוכרת נשק לסודאן.

רוסיה מוכרת נשק לסודאן באופן עקיף, אף-על-פי שהאו"ם הכריז אמברגו נשק על דברפור והאיחוד האפריקאי הכריז על אמברגו על סודאן כולה.

לשתי המעצמות המרכזיות, חברות קבועות במועצת הביטחון ובעלות זכות וטו להחלטות, יש אינטרסים ברורים בשמירת השלטון הקיים בסודאן. זו אחת הסיבות לכך שלא נוצרה קואליציה באו"ם להתערבות משמעותית יותר בסודאן.

מעורבות ארצות-הברית:

חברות עסקיות רבות היו מעורבות בעבר בכלכלה הסודנית, אך המודעות למתרחש בדרום סודאן בשנות השמונים ושנות התשעים יצרה לחץ שהוביל להחלטה לאסור כל קשר כלכלי עם חברות בסודאן כבר בשנת 1997. ב-9 בספטמבר 2004 הכריז הנשיא האמריקאי ג'ורג' וו. בוש על המתרחש בדרפור כרצח-עם, ומאז יצא ממשלו בשורת החלטות וחוקים בארצות-הברית, וכך גם במועצת הביטחון של האו"ם, במטרה להפסיק את השמדת האוכלוסייה האזרחית בדרפור. בהובלת ארצות-הברית הטילו מדינות המערב חרם כלכלי נוקשה על סודאן, מועצת הביטחון החליטה על אמברגו נשק על סודאן, וכוחות משקיפי שלום מטעם האו"ם ומטעם האיחוד האפריקאי הוכנסו לדרפור. ממשל בוש העביר את "החוק לשלום ואחריות בדרפור 2006" ובעקבותיו חל איסור סחר בנפט עם סודאן ונכסי המעורבים ברצח העם בדרפור הוקפאו. אך גם המודעות והלחץ הציבורי הגדול בארצות-הברית להגברת המעורבות נגד ממשלת סודאן לא קידמו פעולה אגרסיבית להפסקת המידית של הטבח. אל מול הלחץ הציבורי לפעולה עומד הלחץ הציבורי נגד המלחמה הארוכה בעיראק ובאפגניסטאן וחוסר הנכונות להיכנס למוקד סכסוך נוסף.

בית הדין הפלילי הבין-לאומי בהאג:

בבית המשפט הפלילי הבין-לאומי בהאג הואשמו השר הסודני אחמד חרון ומנהיג הג'ינג'אויד עלי קושייב ב-51 סעיפים של פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. הם לא נעצרו ולא נשפטו מעולם. נשיא סודאן, עומר אל-בשיר, הואשם בפשעים נגד האנושות ובפשע "רצח-עם", והחל משנת 2010 עומד נגדו צו מעצר לחקירה בבית המשפט הבין-לאומי בהאג. מדינות הליגה הערבית וסין תומכות באל-בשיר והודיעו כי לא יסגירו אותו. במרץ 2012 בית הדין הבין-לאומי הוציא צו מעצר כנגד שר ההגנה הסודאני, אבדל חוסיין, המואשם ב-41 סעיפים של פשעים כנגד האנושות ופשעי מלחמה על מעשיו בדרפור.

רצח המאיה בגואטמלה - דף מידע

רצח המאיה בגואטמלה	
מיקום:	גואטמלה
שנים:	1983 - 1981
הרוצחים:	ממשלת גואטמלה (לטינים)
הנרצחים:	בני המאיה (אינדיאנים)
מס' נרצחים:	200,000 בני אדם

גואטמלה הייתה מרכז ממלכת המאיה בעבר, ועד היום מרבית תושביה מזהים עצמם כבני המאיה. מאז הכיבוש הספרדי במאה ה-16 שולטת בגואטמלה אצולה מושחתת של מתיישבים ספרדיים. בראשית שנות השישים פרצה בגואטמלה מלחמת אזרחים עקובה מדם. המלחמה הידרדרה לרצח עם כנגד שבטי המאיה בין השנים 1981 – 1983.

רקע:

גואטמלה הייתה מרכז ממלכת המאיה בעבר, ועד היום מרבית תושביה מזהים עצמם כבני המאיה. מאז שכבשו הספרדים את האזור במאה ה-16 שלטה האליטה הלטינית ביד רמה באוכלוסייה המקומית. בשנת 1821 קיבלה גואטמלה את עצמאותה מספרד. המדינה העצמאית, שהייתה תמיד אחת מהמדינות העניות ביותר ביבשת אמריקה, שירתה אך ורק את האינטרסים של האליטה הלטינית והדיחה את המאיה ואת הלאדינו (בני תערובת) ממערכות המדינה.

בשנת 1944 התקיימו הבחירות החופשיות הראשונות בגואטמלה, ובהן זכה הסופר והמורה חואן חוסה ארְנָאלו. מדיניותו הסוציאליסטית ספגה ביקורת קשה מהמעמד העליון ומבעלי האדמות אשר כוחם ירד בשנים אלה. בשנת 1954 הממשלה הדמוקרטית הוציאה צו שהפקיע שטחי אדמה נרחבים מידי חברות אמריקאיות. האליטה הלאטינית, שהורכבה מבעלי הון, אנשי צבא לשעבר והכנסייה, ביצעו הפיכה שלטונית בעזרת ה-CIA. הקולונל קרלוס קסטיו הוכתר כנשיא וכיהן בתפקיד זה שלוש שנים. ביולי 1957 התנקש בו אחד משומרי ראשו. בבחירות הבאות נבחר הנשיא מיגל אידיגורס פואנטס, שניהל משטר אוטוקרטי, גזעני במיוחד, הפלה את המאיה ודיכא את הנשים במדינה. כתגובה למדיניותו הגזענית והמפלה של פואנטס ניסתה קבוצה של קצינים זוטרים לבצע הפיכה בשנת 1960. משכשלו ירדו חלקם למחתרת ויצרו קשרים עם קובה. קבוצה זו היוותה את הגרעין הקשה של ההתקוממות המזוינת נגד המשטר במשך 36 השנים הבאות. מלחמת האזרחים של גואטמלה החלה.

מלחמת האזרחים:

החל משנת 1960, לאחר שש שנים קשות בהן דוכא מעמד הפועלים החל מרד מזוין. כוחות הביטחון הגואטמלים תחת פיקודם של אנשי השלטון הגואטמלי הלטיני לחמו ביד קשה נגד ארגוני גרילה אשר הורכבו מערב רב של תושבי גואטמלה, אשר רבים מהם זיהו עצמם כבני מאיה. קבוצות המורדים ראו עצמם כנציגי העם והאמינו בסוציאליזם מרקסיסטי. לטענתם השלטון הלטיני בגואטמלה משעבד את כל משאביה האנושיים והחומריים לטובת מעמד צר של בעלי הון. ההמונים מודרים מהמרחב הציבורי, והאליטה השולטת מנהיגה מדיניות גזענית. ארבע קבוצות גרילה ביצעו פעולות חבלה כלכליות ותקפו

כוחות ביטחון ממשלתיים: "צבא הגרילה של העניים" (EGP), "הארגון העם החמוש" (ORPA), "הכוחות החמושים המהפכניים" (FAR) ו"המפלג העבודה הגואטמלית" (PGT). בשנת 1982 התאחדו ארגונים אלה והקימו את "האיחוד המהפכני הלאומי הגואטמלי" (URNG).

החל מתחילת שנות השישים האדיר השלטון במתכוון את האיום של ארגוני המרד מהמאיה. השלטון הכליל את כל כוחות ההתנגדות תחת קורת גג אחת, דמוקרטיים ואחרים, כוחות פציפיסטיים וכוחות גרילה, ארגונים חוקיים ולא חוקיים, קומוניסטיים וליברליים, כולם נאשמו בבגידה והוגדרו כאויבים. הממשל השתמש באידיאולוגיה גזענית לפיה בני מאיה הם בני תרבות נחותה. הם טענו כי צאצאי הממלכה שנכבשה בראשית המאה ה-16 על ידי הספרדים נחותים מהלטינים, עצלנים, ברברים ופרימיטיביים, ולכן הם אשמים בעוניה של המדינה.

הנחותים ביותר לפי אידיאולוגיה זו היו "יושבי ההרים" אשר חיו בפריפריה. ראייה לאידאולוגיה זו ניתן לראות בספר הדרכה של המודיעין הממשלתי משנת 1972 שבו נכתב: "לאויב אותם מאפיינים סוציולוגיים כמו לאוכלוסיית יושבי ההרים". אל מול האופוזיציה הנרחבת אשר הורכבה ברובה מבני המאיה, נקט השלטון במבצעים צבאיים שמטרתם הייתה השמדה פיזית ועיקור מוחלט של האופוזיציה באמצעות תכנית דיכוי שהופעלה על ידי הצבא וכוחות הביטחון. הצבא הגואטמלי שחט את בני עמו. הרוב המוחלט של הקורבנות לא היו לוחמי גרילה, כי אם מנהיגים בקהילה ובאיגודים המקצועיים, מורי דת, איכרים, מורים ותלמידים באוניברסיטה ובתיכון. במקביל החלו להתארגן בסיוע הממשלה קבוצות אזרחיות חמושות של לטינים כגון "הצבא הסודי האנטי-קומוניסטי", ה-ESA ו"היד הלבנה". ארגונים אלו עינו ורצחו סטודנטים, חברי איגודים מקצועיים ואיכרים.

ההשמדה:

תקופת הטבח החמורה ביותר הייתה בין השנים 1981 – 1983. בתקופה זו אירעו למעלה ממחצית מקרי הטבח ומרבית מעשי העקירה. בשנים אלה הושמדו חמישה שבטי מאיה תושבי האזורים ההרריים. את רוב מעשי הטבח ביצעה יחידה צבאית מיוחדת שחייליה כונו "הקייבלים". שיטת ההשמדה הייתה בטבח ישיר באוכלוסייה שלמה של כפר. 626 מעשי טבח כאלו של צבא גואטמלה תועדו. ב-18 ביולי 1982 צוטט הנשיא אפרין ריוס מונט שאמר לקהל של בני מאיה: "אם אתם אתנו, נאכיל אתכם; אם לא, נהרוג אתכם". באותו היום ביצע הצבא ובני-בריתו טבח בכפר פֶּלָאן דה סאנְצ'ס במחוז באחה וראפאס, שבו נרצחו כ-250 בני מאיה משבט אָצ'י, מרביתם נשים וילדים.

בנוסף למעשי הטבח, השלטון הנהיג מדיניות "אדמה חרוכה" שכללה עקירה של בני מאיה מאדמותיהם תוך טענה כי הם אינם מעבדים את האדמות כראוי. מדיניות זו, שבה נעקרו בין חצי מיליון למיליון וחצי בני אדם מבתיהם, לוותה בתעמולה גזענית אשר תיארה את בני מאיה כפרימיטיביים שפוגעים ביבול

ואשמים במחסור. כל זאת תוך כדי החרמה של כל התוצר החקלאי שלהם. מדיניות העקירה גרמה למותם ברעב ובמחלות של אלפי בני מאיה והפיכת שבטי המאיה לחסרי כל.

בסך הכול נמצאו ראיות לרציחתם של 42,275 גברים, נשים וילדים מבני המאיה. מתוך אלה 23,671 היו קורבנות של הוצאות שרירותיות להורג, ו-6,159 היו קורבנות של העלמות בכפייה. מבין הקורבנות שניתן היה לזהות בביטחון, 83 אחוזים הם בני המאיה ו-17 אחוזים הם לאדינו. מספר האנשים שנהרגו או נעלמו כתוצאה מרצח העם מגיע ליותר מ-200,000. בין הקורבנות ניכר מספר רב של ילדים שנרצחו על ידי כוחות הביטחון וכן ילדים רבים נותרו יתומים ונטושים, במיוחד בקרב אוכלוסיית המאיה. בנוסף נאנסו יותר מ-100,000 נשים, רובן המוחלט בנות המאיה.

לאחר הרצח:

בשנת 1994 התקיימו שיחות שלום באוסלו בהובלת האו"ם בין הממשלה לבין "האיחוד המהפכני הלאומי הגואטמלי" (URNG). במרץ 1994 נחתם באוסלו הסכם בנושא זכויות בני המאיה. ההסכם כולל סעיף בדבר חזרתם של בני מאיה עקורים לאדמותיהם. ביוני 1994 נחתם הסכם בדבר "חשיפת העובדות ההיסטוריות", לפיו תוקם וועדת חקירה ממלכתית בחסות האו"ם אשר תחקור את רצח בני המאיה והלאדינו בשנות מלחמת האזרחים (1960 – 1994). במרץ 1995 נחתם הסכם נוסף בדבר זכויות בני מאיה ולאחר מכן הסתיימה מלחמת האזרחים. "הוועדה לחשיפת העובדות ההיסטוריות" (CEH) בחסות האו"ם דיווחה על ממצאיה בשנת 1999 וקבעה כי "האלימות מצד המדינה הייתה מכוונת בראש ובראשונה כנגד המבודדים, העניים, ומעל הכול כנגד בני המאיה". הוועדה קבעה כי בין השנים 1964 – 1994 הצבא ביצע 626 מעשי טבח והרג למעלה מ-200,000 בני אדם.

בשנת 1999 הוגשה בספרד תביעה נגד אפריין ריוס מונט, נשיא גואטמלה בשנים 1982 – 1983, אוסקר מג'יה, נשיא גואטמלה בשנים 1983 – 1986, ושישה בכירים נוספים, הם הואשמו ברצח עם ופשעים נגד האנושות. ספרד לא הצליחה לעצור את הנאשמים ששהו בגואטמלה וונצואלה. בינואר 2012 נעצר מונט בגואטמלה והואשם בידי התובע הכללי של גואטמלה ברצח עם. משפטו של מונט נפתח ב-19 במרץ 2013 בגואטמלה סיטי. המשפט קיבל מעמד פומבי והעידו בו 140 ניצולים בני המאיה. מונט הורשע ונידון לשמונים שנות מאסר. הייתה זאת הפעם הראשונה בה פושע רצח עם הורשע במדינתו.

